SUPERSTIZZJONIJIET

Ta' JOHN C. FRIGGIERI

Kull pajjiż, jew aħjar kull ġens li jgħammar fid-dinja għandu s-superstizzjonijiet tiegħu.

Is-superstizzjoni hija dak it-twemmin li wieħed ikollu fil-qawwa ta' xi ħaġa li minnha nfisha, u bla għajnuna ta' xi qawwa oħra, ma tista' qatt tasal biex twaqqaf jew tbiddel l-ordni li għalih ġiet maħluqa minn Alla. Hekk, ngħidu aħna, biċċa ġebla mixħuta f'rokna għandha tibqa' fejn hi u fl-istess qagħda għal dejjem sakemm xi ħadd jew xi ħaġa b'qawwa tagħha jbiddlulha postha.

Issa nafu li xi ħaġa bla ħajja minnha nfisha ma tista' qatt tagħmel ħsara sakemm ma jkunx hemm qawwa barranija li tinqeda biha biex tagħmel dan. Nieħdu eżempju: jekk xi ħadd ifettillu jaqbad dik il-ġebla li qiegħda bi kwietha fir-rokna u jitfagħha fuq xi ħġieġa ta' armatura kbira, nafu x'jiġri; il-ħġieġa tinkiser u wara x'aktarx jinqala' l-għawġ. Issa ma nistgħux ngħidu li l-għawġ li nqala' kien ħtija tal-ġebla, le ħej! l-għawġ inqala' mill-qawwa li biha ntefgħet il-ġebla li kissret il-ħġieġa u l-qawwa ta' min hi? tal-ġebla? il-qawwa hija ta' dak l-għafrit li waddabha, u għalhekk ngħidu li mhux il-ġebla, iżda min waddabha huwa l-awtur tal-ħsara.

L-istess mela jiġri fis-superstizzjoni, inkunu nqiegħdu, biex ingħid hekk, l-effett tal-kawża fuq xi ħaġa li ma jkollha x'taqsam xejn bħal dak l-iblah li jgħid li kienet il-ġebla u mhux min waddabha l-ħtija li nkisret il-ħġieġa.

Is-superstizzjoni hija għalhekk mhux biss kontra kull raġuni, iżda wkoll nuqqas kbir kontra t-tagħlim tal-Knisja, anzi kontra l-istess twiddib ta' Alla l-Imbierek skond l-ewwel Kmandament: "Jiena hu Alla sidek, ma jkollokx Alla ieħor għajri". U tabilħaqq, għaliex filwaqt illi aħna nemmnu li kull setgħa hija ġejja minn Alla, bis-superstizzjoni nkunu qegħdin nagħtu qawwa lil dik il-ħaġa maħluqa Minnu u li għalhekk minnha nfisha ma tista' qatt tagħti minn dak li m'għandhiex. Mela kieku wieħed kellu jħares ftit lejn is-superstizzjoni mil-lenti tar-raġuni, kif rajnieha aħna, malajr kien jinduna kemm huwa mqarraq u bla għaqal dak li jemmen f'dawn il-ħmerijiet.

Kif għidt fil-bidu, kull ġens tad-dinja għandu s-superstizzjonijiet tiegħu, u m'għandniex xi ngħidu, f'Malta wkoll kellna bosta minnhom. Minħabba li dawn il-Gżejjer kienu minn żmien għal ieħor maħkuma minn kull xorta ta' ġens kollha bit-twemmin differenti tagħhom, nistgħu naħsbu li ftit jew wisq kull wieħed minn dawn ħalla fostna

xi ftit mid-drawwiet u twemmin tiegħu. Il-Feniċi, il-Kartaġiniżi, ir-Rumani, il-Griegi, l-Għarab, in-Normanni, il-Kavalieri, il-Franċiżi u fl-aħħar l-Ingliżi, ma jistax jonqos mela li s-superstizzjonijiet tagħhom ma tlaħħmux ma' ta' missirijietna mal-mixja tas-snin sa waslu għandna. Għalkemm ma nistgħux ingħidu li dawn is-superstizzjonijiet inqatgħu għalkollox, iżda għallinqas nafu li l-biċċa l-kbira tagħhom indifnu maż-żmien u qajla hemm tama li jerġgħu jaraw id-dawl tax-xemx.

Waħda minn dawn is-superstizzjonijiet kienet dik taż-żejt, it-tixrid taż-żejt kien meqjus bħala għelm ta' xi għawġ u min kien ixerrdu kien wara jaqbad ponn melħ u jitfgħu lura minn fuq spallejh biex iħajjar l-għawġ jerġa' lura. M'għandniex xi ngħidu din tal-melħ tkompli żżid mas-superstizzjoni taż-żejt għaliex la l-wieħed u lanqas l-ieħor m'għandu dik il-qawwa li jġib jew ibiegħed il-għawġ. Minnaħa l-oħra it-tixrid ta' l-inbid kien għelm ta' riżq. Tgħid hekk jaħsbuha s-superstizzjużi li t-tixrid ta' l-inbid, li jkun tebbgħalhom u għarrqilhom xi tvalja sabiħa, għandu jġibilhom ir-riżq?

Ma' dawn inżidu oħrajn xejn inqas bla sens bħal dik ta' meta jinkiser mera li għalihom tfisser għali kbir; imbagħad iftaħ għajnek taqbad tiknes wara nżul ix-xemx għax igħidulek li tkun qed titlob il-mewt tal-kap tad-dar.

Kien hawn ukoll min jemmen li l-ħut ta' l-ilma ħelu fid-dar huwa riżqu ħażin, issa ħalliha li wieħed li rebaħ kemxa flus sewwa dan l-aħħar kellu wieħed mill-isbaħ u l-akbar akkwarju f'Malta. U allura nemmen li l-ħut fid-dar huwa riżqu ħażin?! Hemm ukoll il-ħrafa tal-baħrija jew ta' xi farfett li jidħol minn xi tieqa mħajjar mid-dawl tal-lampa. Il-lewn tal-baħrija kien ibiddel dak li kienu jbassrulek — jekk il-baħrija tkun sewda tfisser aħbar ta' mewt, jekk ħamra, allura flok niket ikun riesaq il-ferħ. Din sieħeb tal-qattus iswed li drajnieha mhux ħażin iqabbluha mal-"good luck" ta' l-Ingliżi.

Waħda mis-superstizzjonijiet li daħlet fostna fi żmien l-Ingliżi hija dik tan-numru tlittax. Dan in-numru jgħidulek huwa riżqu ħażin wisq u dawk li jibilgħu din il-ħrafa jippruvaw jaħarbuh kemm jistgħu. Wieħed li kellu jsiefer fit-13 tax-xahar taraħ iħassar il-passaġġ għax jibża' li ma jasalx bis-sliema. Imbagħad xi ngħidu għall-jum meta jaħbat il-Ġimgħa? Hawn nies li dak in-nhar lanqas joħorġu mid-dar għax jibżgħu li tiġrilhom xi ħaġa kerha. M'għandniex xi ngħidu, kull biċċa inkwiet, żgħira kemm hi żgħira, li tinqala' dak in-nhar arahom iwaħħlu fin-numru 13. Din id-drawwa nsibuha l-aktar fost l-Ingliżi u dak in-nhar tarahom joqogħdu b'seba' mitt għajn fuq dak li jkunu jagħmlu.

Fost is-superstizzjonijiet tar-riżq, insibu dik tan-nagħla taż-żiemel u din għadna sallum narawha mwaħħla wara l-bibien ta' xi djar.

Din tan-naghla kien fiha x'wieħed irid jifhem u joqgħod attent sewwa, għax mhux għalkemm ikollok nagħla, iżda li jkollok in-nagħla u taf kif tużaha, jekk tabilħaqq tkun trid ir-riżq f'darek! L-ewwelnett 'n-nagħla trid tkun użata, jiġifieri li xi darba kienet imsammra ma' difer il-bhima, u li meta twaħħalha mal-bieb għal "good luck" trid tqegħedha bil-ponot iħarsu 'l fuq għax inkella s-*sinjura Fortuna* naqilbulha d-demm għal rasha, nisturduha, titgerrex u titlaq infastidita. Nisthajjel ħafna minnkom irċevew xi darba jew raw kartolini b'xi stampa ta' nagħla; dawn suppost ikunu messaġġi ta' xewqat tajba u riżq. Xi ħrafa u x'kuntradizzjoni tara min jibgħatlek kartolini bħal dawn fil-festi tal-Milied, kartolini li suppost iwasslu l-ferħ u x-xewqat tajba ta' sliem u hena ta' Dak li niżel mis-Sema biex jgħallimna l-verità u llum wara elfejn sena ssib il min b'superstizzjonijiet tad-daħk iżeblaħ l-egħżież messaġġ ta' Alla lill-bniedem.

Xi ngħidu mbagħad għal dawk li jibżgħu jibdew xi biċċa xogħol fil-jum ta' nhar ta' Ġimgħa għax igħidulek li xogħol mibdi dak in-nhar ikollu tmiem ħażin; ma jimpurtax jekk dak in-nhar ikomplu xogħol mibdi qabel, iżda li jibdew xogħol ġdid, hekk le, ħalli jibdewħ l-għada s-Sibt. Xi bluha! Imbagħad fost is-sitt ijiem xogħol li fiha l-ġimgħa, għaliex wieħed ifettillu jitfa' dan il-għajb ikrah fuq dak il-jum għażiż li fih Kristu temm ħajtu fost ħruxija kbira biex jifdi l-bniedem!?

Kif għidna qabel, ħafna minn dawn is-superstizzjonijiet inqatgħu u ftit huma dawk li għadhom jemmnu fihom għax wara kollox dan it-twemmin qarrieq huwa kollu ħtija ta' l-injuranza u llum, għall-grazzja t'Alla, it-tagħlim kiber u xtered fost ulied il-klassi tax-xogħol; moħħ il-bniedem infetaħ biex jagħraf u jagħżel dak li huwa tajjeb mill-ħażin u l-bniedem tgħallem iwarrab il-morr tas-sikrana mill-benna tal-qamħ.

Xejn u ħadd ma jista' joqgħod flok Dak li bil-qawwa u s-setgħa Tiegħu biss jista' jbiddel l-ordni tal-ħolqien, xogħol ta' idejh, f'armonija perfetta għax Huwa biss is-Sid ta' kollox u xejn ma jitbiddel jew jiċċaqlaq jekk mhux bir-rieda Tiegħu bla qies.

KOTBA LI RĊEVEJNA GĦAL-LIBRERIJA

IR-RUŻARJU — Editur P. Val. Barbara, O.P. No. 1. Jannar—Frar, 1967; No. 2. Marzu — April, 1967; No. 3. Mejju — Ġunju, 1967; No. 4. Lulju — Awissu, 1967.

FIRST FOCUS ON FLORIANA — minn għand l-Awtur, Emmanuel S. Tonna, M.B.E.